

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

w sprawie z wniosku Marka W.
przy uczestnictwie Grażyny W.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 15 grudnia 2011 r.,
zażalenia uczestniczki postępowania
na postanowienie Sądu Okręgowego
z dnia 22 marca 2011 r.,

- 1) oddała zażalenie**
- 2) nie obciąża uczestniczki postępowania zwrotem kosztów postępowania zażaleniowego na rzecz wnioskodawcy.**

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 19 lipca 2010 r. Sąd Rejonowy dokonał podziału majątku wspólnego wnioskodawcy i uczestniczki postępowania Grażyny W. oraz orzekł o wzajemnych roszczeniach stron (k. 1406 – 1410).

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 22 marca 2011 r. odrzucił apelację uczestniczki oraz uwzględnił częściowo apelację wnioskodawcy.

Apelacja uczestniczki podlegała, zdaniem Sądu, odrzuceniu z uwagi na brak jej opłacenia przez reprezentującego ją profesjonalnego pełnomocnika. Uczestniczka została w całości zwolniona od kosztów sądowych, ale nie wykluczało to po jej stronie obowiązku uiszczenia należnej opłaty podstawowej w wysokości 30 zł na podstawie art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U z 2005 r. Nr 167, poz. 1398).

Uczestniczka zaskarżyła zażaleniem powyższe postanowienie, wnosząc o jego uchylenie. Zarzuciła naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 7, poz. 45) poprzez jego niezastosowanie i pominięcie, że ustawodawca zgodnie z zasadą jedności prawa cywilnego zmienił chwilę rozgraniczenia stosowania nowej i starej ustawy procesowej na dzień wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. W konsekwencji, jeszcze w toku postępowania w pierwszej instancji należało stosować ustawę o kosztach sądowych w brzmieniu uwzględniającym nowelizację z dnia 14 grudnia 2006 r., a w postępowaniu apelacyjnym należało stosować przepisy obowiązujące w chwili wszczęcia tego etapu postępowania; naruszenie art. 373 zdanie 2 k.p.c. poprzez niewdrożenie postępowania zmierzającego do usunięcia braku formalnego, w sytuacji, gdy uczestniczka postępowania uiściła kwotę pokrywającą opłatę podstawową; art. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2007 r. Nr 21, poz. 123) poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że przepis ten rozszerza zakres podmiotowy stosowania opłaty podstawowej dla osób

zwolnionych od kosztów sądowych, które dotychczas takiego obowiązku nie miały na podstawie ustawy o kosztach sądowych z 1967 r.; art. 2, 31 ust. 3, art. 84 oraz 78 Konstytucji poprzez uznanie za zasadne odrzucenie apelacji uczestniczki postępowania w oparciu o założenie, że w sprawie istniał obowiązek uiszczenia opłaty podstawowej od apelacji. Uczestniczka zarzuciła również sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego skutkujące błędnym przyjęciem, że nie została uiszczona opłata podstawowa w wysokości 30 zł od apelacji, w sytuacji gdy opłata ta była przez uczestniczkę uiszczona (k. 1066), a jedynie błędny był sposób jej uiszczenia, który jako brak formalny powinien podlegać uzupełnieniu w trybie art. 373 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 149 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t. j. Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 z późn. zm.), w sprawach wszczętych przed dniem jej wejścia w życie stosuje się, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji, dotychczasowe przepisy o kosztach sądowych. Chodzi o ustawę o kosztach sądowych z 1967 r., która nie przewidywała obowiązku ponoszenia opłaty podstawowej przez strony zwolnione od kosztów sądowych. Sprawa zakończyła się w pierwszej instancji w dniu 19 lipca 2010 r. Nie oznacza to jednak, że przepisy ustawy z 1967 r. znajdą zastosowanie. Jak wynika bowiem z art. 14 ust. 2 ustawy z 2005 r. w brzmieniu obowiązującym do dnia 10 marca 2007 r., opłatę podstawową pobiera się także od podlegających opłacie pism, m.in. od apelacji, wnoszonych przez stronę zwolnioną od kosztów sądowych, chyba że ustawa stanowi inaczej. Przepis ten został co prawda uchylony ustawą z dnia 14 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2007 r. Nr 21, poz. 123; dalej – ustawa nowelizująca), jednakże według art. 2 ustawy nowelizującej do spraw wszczętych przed dniem jej wejścia w życie stosuje się przepisy dotychczasowe. „Wszczęcie sprawy” w rozumieniu art. 2 ustawy nowelizującej to złożenie wniosku inicjującego postępowanie sądowe (w niniejszej sprawie wniosku o podział majątku dorobkowego stron), nie zaś środka odwoławczego od postanowienia kończącego postępowanie przed sądem pierwszej instancji. Pod pojęciem "przepisów dotychczasowych" należy zaś rozumieć przepisy poprzednio obowiązujące, tj. przepisy ustawy o kosztach

sądowych w sprawach cywilnych w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy nowelizującej (por. postanowienia SN z 17 listopada 2009 r., III CZ 54/09, nie publ.; z 23 lutego 2011 r., V CZ 103/10, nie publ.). Wobec wszczęcia postępowania w niniejszej sprawie w dniu 7 kwietnia 2004 r. znajdował zatem zastosowanie art. 14 ust. 2 ustawy z 2005 r. w brzmieniu obowiązującym do dnia 10 marca 2007 r. Uczestniczka – zwolniona od kosztów sądowych w całości – zobowiązana była zatem do wniesienia opłaty podstawowej od apelacji (por. m. in.: uchwała SN z dnia 27 czerwca 2008 r., III CZP 48/08, OSNC 2009, nr 7 –8, poz. 102).

W związku z tym, że uczestniczka była reprezentowana przez adwokatów, a opłata podstawowa określona w art. 14 ust. 3 u.k.s.c. jest opłatą w wysokości stałej w rozumieniu art. 130² § 3 k.p.c., zastosowanie znajdowała również sankcja uregulowana w tym przepisie (por. m. in. uchwałę SN z dnia 21 listopada 2006 r., III CZP 109/06, OSNC 2007, nr 7 – 8, poz. 105). Przepis ten wprawdzie został uchylony ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2008 r. Nr 234, poz. 1571), ale zgodnie z jej art. 8 ust. 1 przepisy tej ustawy stosuje się do postępowań wszczętych po dniu jej wejścia w życie, tj. po 1 lipca 2009 r. (z wyjątkami dotyczącymi międzynarodowego postępowania cywilnego), czyli również do niniejszego postępowania, jako wszczętego przed tą datą.

Nie zostały tym samym naruszone normy prawne uregulowane w art. 2, art. 31 ust. 3, art. 78 i art. 84 Konstytucji – obowiązek uiszczenia opłaty podstawowej miał oparcie w przepisach prawa (art. 100 ust. 2 u.k.s.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 10 marca 2007 r. w związku z art. 14 ust. 2 i 3 u.k.s.c. i art. 2 ustawy nowelizującej). Obowiązek uiszczenia opłaty podstawowej przez stronę zwolnioną całkowicie od kosztów sądowych wynikał z treści art. 100 ust. 2 u.k.s.c. sprzed nowelizacji, który to przepis został zmieniony z dniem 10 marca 2007 r. przez ustawę nowelizującą, ale tylko, jak wskazano wyżej, w odniesieniu do spraw wszczętych po jej wejściu w życie. Przepis art. 2 ustawy nowelizującej ma charakter przepisu szczególnego wobec ogólnego unormowania przewidzianego w art. 149 ust. 1 u.k.s.c. i nie uzależnia obowiązku poniesienia opłaty od określonego stadium (instancji) postępowania sądowego. Wyrażna różnica użytych sformułowań pomiędzy art. 149 ust. 1 u.k.s.c., a art. 2 ustawy nowelizującej nie

daje podstaw do przypisania im tożsamego znaczenia, przepisy te regulują przy tym zupełnie inne zagadnienia przejściowe i nie zachodzi między nimi żadna więź, rzutująca na kierunek wykładni; pierwszy dotyczy momentu włączenia do spraw będących w toku przepisów nowej ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, drugi – zastosowania tej ustawy w znowelizowanym kształcie (por. postanowienie SN z dnia 24 lipca 2008 r., IV CZ 58/08, nie publ.). Na marginesie należy zauważyć, że również Trybunał Konstytucyjny uznał unormowanie pozwalające na odrzucenie apelacji z uwagi na nieuiszczenie opłaty podstawowej bez wezwania do jej uiszczenia za zgodne z Konstytucją (zob.: wyroki z dnia 23 marca 2010 r., SK 47/08, OTK 2010, nr 3A, poz. 25, Dz. U. z 2010, nr 61, poz. 387; z 14 września 2009 r., SK 47/07, OTK 2009, nr 8A, poz. 122, Dz. U. z 2009 r., nr 156, poz. 1239; z 17 listopada 2008 r., SK 33/07, OTK 2008, nr 9A, poz. 154, Dz. U. z 2008 r., nr 207, poz. 1307).

Wbrew podnoszonym w zażaleniu zarzutom art. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 7, poz. 45) nie zmienia tych reguł. Przepis ten zawiera normę intertemporalną która dotyczy wyłącznie zmian przepisów określonych w tej ustawie, nie zmienia zaś przepisów międzyczasowych zamieszczonych w ustawach o których mowa wyżej.

Za bezzasadny należy uznać zarzut naruszenia art. 373 zdanie 2 k.p.c., który wiąże się z zarzutem sprzeczności istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału. Jak prawidłowo uznał Sąd drugiej instancji, brak jest podstaw do uiszczania opłat sądowych poprzez zaliczenie na poczet tych opłat wcześniej nienależnie uiszczonych w tej samej sprawie innych opłat lub należności stron z tytułu wydatków, stanowiących różnicę między kosztami pobranymi od strony a kosztami należnymi (por. postanowienie SN z dnia 21 lutego 2007 r., I CZ 1/07; z 14 listopada 2008 r., I CZ 92/08; z 20 czerwca 2007 r., II CZ 42/07; z 5 czerwca 2007 r., I CZ 67/07, wszystkie nie publ.). Tym samym nie można uznać, że apelacja była należycie opłacona. Nienależyte opłacenie apelacji przez pełnomocnika profesjonalnego nie wywołuje obowiązku odrębnego wzywania pełnomocnika do uiszczenia tej opłaty na podstawie art. 373 zdanie 2 k.p.c.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.